

Probleme ale procesului electoral înainte de startul oficial al campaniei: semnături colectate cu abateri, promovare politică înainte de termen și utilizarea resurselor administrative

MISIUNEA DE OBSERVARE

ALEGERI PREZIDENȚIALE ȘI
REFERENDUM REPUBLICAN CONSTITUȚIONAL
20 OCTOMBRIE 2024

Abaterile constatate în procesul de colectare a semnăturilor,

utilizarea abuzivă a resurselor administrative, începerea campaniei electorale înainte de termen sau activități cu potențial de corupere a alegătorilor reprezintă vulnerabilități ale sistemului electoral din Republica Moldova. Aceste practici nu doar că distorsionează competiția electorală, însă pot submina încrederea publicului în corectitudinea procesului democratic. Monitorizarea strictă și sancționarea promptă a abaterilor sunt necesare pentru a asigura un scrutin liber și corect.

Asociația Promo-LEX a prezentat, la sfârșitul săptămânii trecute, [Raportul nr. 2](#) al Misiunii de observare a alegerilor prezidențiale și a referendumului constituțional, care face o radiografie a tabloului electoral din Republica Moldova, din perioada 20 august – 17 septembrie. În acest interval de timp, observatorii Promo-LEX au raportat peste 475 de activități ale grupurilor de inițiativă (GI) pentru colectarea semnăturilor în susținerea candidaților și a scos la lumină multiple nereguli și abuzuri, care ridică semne de întrebare asupra transparenței și corectitudinii procesului electoral.

Colectarea semnăturilor – un proces cu abateri

Colectarea semnăturilor este o etapă importantă pentru candidați. Codul electoral permite colectarea semnăturilor doar de către membrii grupurilor de inițiativă (colectorii) ai candidaților la funcția de președinte al Republicii Moldova. Colectorii primesc legitimații și trebuie să confirme personal autenticitatea semnăturilor. Cu toate acestea, Raportul nr. 2 al Misiunii de observare a menționat unele nereguli în activitatea unor grupuri de inițiativă.

Observatorii Promo-LEX au constatat situații când persoane neautorizate au colectat semnături (cel puțin patru cazuri), inclusiv contra unei plăți de 50 lei per semnătură. De asemenea, în unele cazuri liderii organizațiilor teritoriale ale unui partid au fost observați colectând semnături pentru un candidat independent/ulterior înaintat din partea altui

partid.

Promo-LEX a mai constatat că și unii preoți s-au implicat ilegal în colectarea semnăturilor. Legea interzice implicarea cultelor religioase în activitatea politică. Influența religioasă poate afecta grav procesul electoral și libertatea de alegere a cetățenilor, iar această mențiune a făcut-o și [Curtea Constituțională](#) în 2016.

Astfel de practici indică asupra faptului că procedurile de colectare a semnăturilor nu sunt pe deplin respectate, iar integritatea acestei etape poate pune sub semnul întrebării însuși legitimitatea candidaților care aspiră la funcția de Președinte.

Abuzul de resurse administrative

Un fenomen grav observat a fost abuzul de resurse administrative în scopuri electorale. Primari și directori de instituții publice s-au implicat direct în activități politice, încălcând normele etice și legale. În raionul Orhei, fonduri publice au fost folosite pentru achiziționarea de ghiozdane promovate ca donații din partea BP Victorie, condus de Ilan Șor.

În alte cazuri, directori de școli au fost obligați să strângă semnături pentru candidați, iar funcționari publici au colectat semnături în timpul programului de lucru, folosind resursele instituțiilor. Aceste cazuri de utilizare abuzivă a resurselor administrative subminează principiile de imparțialitate și echitate electorală, generând avantaje nejustificate pentru anumite formațiuni politice.

Conform observatorilor Promo-LEX, cel puțin 21 de autorități publice locale au aprobat declarații de susținere a referendumului din 20 octombrie 2024 și a integrării europene a Republicii Moldova. Primarilor le-a revenit sarcina de a promova acest mesaj în comunități.

Unii politicieni și-au exprimat îngrijorarea, susținând că primarii ar fi fost presați de Cancelaria de Stat să includă subiectul referendumului pe agenda locală, acuzații negate de instituție. Amintim că, potrivit standardelor internaționale în materie de referendum, autoritățile pot exprima opinii vis-a-vis de subiectele expuse la referendum, dar trebuie să evite abuzul de resurse publice în favoarea vreo unei opțiuni.

Activități de promovare politică și publicitate preelectorală înainte de termen

Un alt aspect îngrijorător constatat de Misiunea de observare este implicarea unor actori politici, subiecți interesați și competitori electorali în activități de promovare cu tentă electorală, în contextul referendumului constituțional din 20 octombrie 2024, înainte de începerea oficială a campaniei.

Din 143 activități de acest fel, în 57% din cazuri a fost observată implicarea BP Victorie, constituit în Federația Rusă, și din care fac parte patru partide înregistrate în Republica Moldova (Partidul Renaștere, ȘANSA, Forța de Alternativă și Salvare a Moldovei și Partidul Victorie), afiliate lui Ilan Șor și Partidului Politic Șor, declarat neconstituțional.

MO Promo-LEX a mai raportat alte 62 cazuri în care a fost observată distribuirea publicității preelectorale (pliante cu mesaje anti-UE și pro-Eurasia) de către BP Victorie, care nu conțineau informații complete privind datele tipografice, fiind astfel eludate regulile de transparență a finanțării politice.

Atragem atenția că BP Victorie nu posedă în sine un statut juridic și nici nu a fost înregistrat în calitate de participant la referendum de către Comisia Electorală Centrală. Doar un singur partid din acest bloc (Partidul Renaștere) este înregistrat oficial de CEC în calitate de participant la referendum, dar chiar și așa, observăm că

majoritatea activităților sunt promovate sub marca blocului politic Victorie.

Raportul Misiunii de observare mai evidențiază și multiple cazuri de utilizare a publicității online, inclusiv prin Google Ads dar și prin rețele de socializare, de către actori non-electoralii, precum Veaceslav Platon, care promovează mesaje anti-guvernare. Astfel de activități reprezintă o altă formă de implicare indirectă, din surse terțe în campania electorală, cu efect asupra transparenței finanțării politice.

Activitățile descrise mai sus nu se încadrează în cadrul legal al Republicii Moldova. Totodată, ridică mari semne de întrebare faptul cum, și dacă cheltuielile efectuate de BP Victorie pentru diverse evenimente, întruniri sau materiale promoționale vor fi raportate. Astfel de derapaje evidențiază slăbiciunile cadrului legal, care permite actorilor politici să își promoveze interesele fără a respecta regulile de transparență.

Tentația de corupere, nelipsită și la aceste scrutine

Articolul 181¹ din Codul Penal sancționează coruperea alegătorilor prin oferirea de bani, bunuri sau servicii pentru influențarea votului. Persoanele fizice riscă amenzi între 37.500 și 57.500 de lei sau închisoare de până la 5 ani, iar persoanele juridice pot fi sancționate cu până la 400.000 de lei și pierderea dreptului de a desfășura anumite activități.

Totodată, ținem să reamintim că, Parlamentul a introdus recent sancțiuni dure și pentru coruperea electorală pasivă, iar cetățenii care pretind, acceptă sau primesc bani, bunuri sau alte servicii pot fi amendați cu sume cuprinse între 25.000 și 37.500 lei.

În perioada monitorizată, BP Victorie, condus de Ilan Șor, a oferit ghiozdane, rechizite și alte bunuri elevilor din mai multe localități, fapt ce ar putea fi considerat coruperea alegătorilor. De asemenea, s-au raportat cazuri în care

cetățenilor li s-au promis bani în schimbul semnăturilor pentru susținerea unor candidați.

Materialul a fost realizat în baza Raportului nr. 2 al Misiunii de observare a alegerilor prezidențiale și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie. Pentru mai multe detalii despre constatările incluse în acest material, consultați [aici](#) Raportul nr. 2 al Misiunii de observare.

Pentru informații suplimentare:

Dumitrița Ciuvaga

Comunicatoare

Asociația Promo-LEX

Tel: +373 68 800 827

Podcast PUNCT pe URĂ. Cum își reconstruiesc pacea rwandezii la 30 de ani după genocid?

După mai bine de 60 de ani de colonialism, Rwanda redevine independentă în 1961, însă păstrând moștenirea segregării rasiale și discriminării. Apogeul acestei moșteniri va fi atins în 1994, când timp de 100 de zile, Rwanda pierde aproape un milion de cetățeni tutsi și hutu moderați, în urma actelor de genocid cunoscute ca genocidul din Rwanda.

Cum au ajuns rwandezii la acest moment critic din istoria lor? Ce rol a avut mass-media și discursul de ură? Cum își reconstruiesc rwandezii pacea după 30 de ani de la genocid? Și ce dificultăți întâmpină?

Irina Corobcenco, analistă în domeniul combaterii și prevenirii discursului de ură în cadrul Asociației Promo-LEX

răspunde la aceste întrebări, și nu doar, după recenta ei vizită în Rwanda.

Poți asculta acest episod și în #spotify, #anchorpodcasts și #YouTube.

Podcast-ul „PUNCT pe URĂ.” este produs de Asociația Promo-LEX cu susținerea financiară a Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID Moldova).

Viitorul nu acceptă scuze. Viitorul cere responsabilitate.

Pe 20 octombrie ieși la vot! Decide soarta ta și soarta țării! Acest video ce conține un mesaj de interes public a fost realizat de Asociația Promo-LEX cu sprijinul poporului American, prin intermediul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID Moldova). Opiniile exprimate în spot aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al USAID și Guvernului SUA.

Будущее не терпит извинений. Будущее требует ответственности. 20 октября выходи на выборы! Определи свою судьбу и судьбу страны!

Данный видео ролик, который содержит сообщение общественного интереса, был реализован Ассоциацией Promo-LEX, при поддержке американского народа, посредством Агентства США по международному развитию (USAID Moldova). Мнения, выраженные в ролике, принадлежат авторам и не обязательно отражают точку зрения USAID и правительства США.

RAPORTUL nr. 2 | Misiunea Promo-LEX de Observare a alegerilor prezidențiale și a referendumului republican constituțional din 20 octombrie 2024

Promo-LEX a lansat Raportul nr. 2 al Misiunii de observare a scrutinelor din 20 octombrie

Misiunea Promo-LEX de observare a alegerilor prezidențiale și a referendumului republican constituțional a lansat astăzi cel de-al doilea raport de monitorizare, care cuprinde perioada 20 august – 17 septembrie.

Raportul reflectă în principal procesul de desemnare și înregistrare a competitorilor electorali, cadrul legal relevant acestui proces, prestația competitorilor electorali dar și activitatea organelor electorale orientate spre pregătirea pentru alegerile prezidențiale și referendumul din

20 octombrie.

Cadrul legal. Raportul Misiunii de observare (MO) a evidențiat un aspect important legat de participarea președintelui în exercițiu la alegerile din 20 octombrie. Anterior, Curtea Constituțională a subliniat că președintele trebuie să fie apolitic, iar desemnarea Maiei Sandu de către PAS a ridicat semne de întrebare cu privire la neutralitatea sa. Având în vedere imposibilitatea suspendării din funcție a președintelui în exercițiu pentru perioada campaniei electorale, MO Promo-LEX recomandă ca președintele să se abțină să participe la evenimente publice oficiale care pot fi percepute drept activități de promovare electorală și să limiteze la maxim utilizarea resurselor administrative în timpul campaniei electorale.

MO Promo-LEX a semnalat, de asemenea, incertitudini legate de refuzul Comisiei Electorale Centrale (CEC) de a înregistra unele grupuri de inițiativă, invocând motive precum apartenența politică a candidaților. Deși CEC susține că independența politică este o condiție esențială pentru a putea candida ca independent, legislația nu reglementează în mod expres un astfel de temei de refuz de înregistrare a grupurilor de inițiativă. Promo-LEX recomandă să fie făcute precizări în privința acestor aspecte pentru a asigura transparența și previzibilitatea procesului electoral.

Organele electorale. Consiliile electorale au fost constituite în termenul prevăzut de legislație. În cazul majorității consiliilor (95%), au fost desemnați 11 membri. Egalitatea de gen nu este echilibrată, majoritatea membrilor fiind femei (71%). Conform constatărilor, doar 17 din cele 37 de consilii sunt accesibile pentru persoanele din categoriile vulnerabile. În plus, trei consilii (CECE nr. 36 UTAG, nr. 37 – pentru localitățile din stânga Nistrului și nr. 38- pentru secțiile de votare constituite în străinătate) nu aveau spații corespunzătoare pentru desfășurarea activităților la o săptămână de la constituire.

În total, pentru scrutinele din toamnă au fost constituite 2.221 de secții de votare, inclusiv 30 de secții de votare pentru alegătorii din stânga Nistrului și 234 de secții de votare pentru alegătorii din străinătate constituite de CEC în conformitate cu prevederile Codului electoral. Observatorii MO Promo-LEX au constatat că cele mai multe secții de votare (81%) au fost amplasate în casele de cultură și instituțiile de învățământ, inclusiv cele preșcolare.

Organizarea secțiilor de votare peste hotare s-a desfășurat conform unui cadru legal stabilit de Codul Electoral și de regulamentele CEC. Principalul criteriu de stabilire a secțiilor este participarea alegătorilor la ultimele trei scrutine, cu alte criterii complementare precum înregistrarea prealabilă și informațiile oferite de Ministerul Afacerilor Externe. O noutate în legislația electorală pentru votul din diaspora este introducerea votului prin corespondență, cu 1.994 de cetățeni înregistrați pentru acest tip de vot. CEC a aprobat trei secții pentru votul prin corespondență.

Promo-LEX a remarcat unele diferențe dintre estimările sale privind repartizarea secțiilor de votare în străinătate și cele stabilite de CEC, în special pentru Italia și Marea Britanie.

În privința **organizării secțiilor de votare pentru stânga Nistrului**, chiar dacă numărul secțiilor de votare a fost micșorat de la 41 (2021) la 30, considerăm că accesul la vot, în general, nu va fi afectat. O problemă rămâne a fi libertatea votului, întrucât experiența de observare anterioară a demonstrat că una din provocările principale este contracararea și sancționarea transportării organizate a alegătorilor, precum și a eventualelor cazuri de corupere.

Litigii electorale. În perioada de observare, Promo-LEX a constatat depunerea la CEC a cel puțin opt sesizări, majoritatea fiind declarate inadmisibile. O serie de sesizări au vizat acuzații privind utilizarea resurselor

administrative, agitație electorală și altele. Promo-LEX atenționează că este necesar ca soluționarea contestațiilor să fie efectuată în termenul prevăzut de Codul electoral (de 3 zile, cu posibilitatea de prelungire cu 2 zile), iar contestatarii să fie informați în privința căilor de atac.

În perioada monitorizată au fost depuse patru contestații în instanțele de judecată împotriva unor hotărâri ale CEC. Trei dintre acestea au fost respinse, iar în cazul unei contestații instanța a obligat CEC să emită o hotărâre motivată.

Desemnarea și înregistrarea competitorilor electorali. În perioada 21-31 august 2024, Comisia Electorală Centrală a recepționat 23 de cereri pentru înregistrarea grupurilor de inițiativă (GI) în susținerea a 19 candidați la funcția de președinte, dintre care 13 au fost acceptate. Trei cereri au fost respinse, iar două nu au întrunit numărul necesar de voturi.

Din cele 13 GI cărora li s-au eliberat liste de subscripție, 9 candidați au prezentat la CEC listele de subscripție și dosarele pentru înregistrare, dintre care 4 au fost înregistrați în calitate de concurenți electorali. Pentru înregistrarea în calitate de participanți la referendumul constituțional, CEC a primit 14 cereri, înregistrând 10 participanți, dintre care 8 au optat pentru DA și 2 pentru NU.

Prestația competitorilor electorali. Promo-LEX a observat că 12 din 13 GI înregistrate au desfășurat 475 de activități pentru colectarea semnăturilor în susținerea candidaților la funcția de președinte, cu cea mai mare activitate în cazul lui Ion Chicu (PDCM), Renato Usatîi (PN) și Maia Sandu (PAS) – care cumulativ au desfășurat 71% din totalul activităților observate. Nu au fost vizibile activități de colectare a semnăturilor în cazul GI Victoria Furtună (CI).

Activitățile au avut loc predominant în Chișinău, dar și în alte orașe (Bălți, Dondușeni, Ialoveni, Căușeni), iar perioada

de colectare variază între 3 și 24 de zile. Observatorii Promo-LEX au constatat că, în cazul a cel puțin trei candidați, au fost colectate semnături de către persoane neautorizate.

În contextul referendumului constituțional, campania electorală se pare că a început înainte de termen, cu încălcarea prevederilor legale, fiind observate multiple activități de promovare cu tentă electorală, inclusiv postări sponsorizate și distribuirea materialelor informative. Mai mult, au fost identificate încălcări, precum lipsa informațiilor complete pe materialele publicitare.

Utilizarea abuzivă a resurselor administrative. Promo-LEX a identificat 13 cazuri de utilizare abuzivă a resurselor administrative de către diverse grupuri politice și autorități locale. Printre acestea, PAS a fost vizat în 8 cazuri legate de colectarea semnăturilor și promovarea UE, BE Împreună și BP Victorie au fost implicați în utilizarea resurselor educaționale și organizarea de evenimente în scopuri politice, precum și prezentarea de donații ca fiind realizate de partid. PDCM și APL au fost, de asemenea, menționați pentru abuzul resurselor administrative în procesul de colectare a semnăturilor și, respectiv, pentru promovarea discursurilor politice.

Activități cu potențial de corupere a alegătorilor. În perioada monitorizată, au fost observate activități cu potențial de corupere a alegătorilor, implicând BP Victorie și PVM. BP Victorie a distribuit ghiozdane și rechizite școlare elevilor din familii social vulnerabile și a oferit scaune cu rotile unor persoane, fiind raportate cazuri de promisiuni de bani contra semnăturilor. De asemenea, PVM a fost implicat în colectarea de semnături prin intermediul unor persoane neautorizate, care ar fi fost plătite pentru aceste servicii.

Finanțarea alegerilor și a campaniei electorale. Majoritatea GI-urilor au desemnat trezorerieri și au raportat deschiderea

conturilor „Fond electoral”, cu excepția GI Alexandru Arseni (CI) și Alexandr Stoianoglo (PSRM). Unele GI-uri au întâmpinat dificultăți în deschiderea conturilor, fiindu-le afectată activitatea. În ceea ce privește raportarea financiară, majoritatea GI-urilor au prezentat informații privind finanțarea, deși cu unele erori, și au respectat termenele. Totuși, au fost identificate nereguli în raportarea cheltuielilor. 12 GI din cele 13 GI înregistrate au raportat venituri în valoare totală de 2.009.727 de lei, dintre care 292.076 de lei – din donații materiale (15% din totalul veniturilor declarate).

Pentru activitățile de colectare a semnăturilor desfășurate de 11 GI, Promo-LEX a estimat cheltuieli neraportate de cel puțin 580.321 lei. Cele mai mari cheltuieli neraportate au fost în cazul GI Irina Vlah (CI) – 43%, urmat de GI Maia Sandu (PAS) – 23%. Cele mai frecvente cheltuieli neraportate au fost pentru materiale promoționale (52%).

Discursul de ură. În perioada 20 august – 8 septembrie 2024, au fost identificate cel puțin 40 de cazuri de discurs de ură și alte forme de manifestare a intoleranței. Cele mai multe cazuri au fost răspândite prin intermediul rețelelor de socializare (19 cazuri) și aplicațiile mobile (10 cazuri). Cel mai des, discursurile de ură au avut la bază criteriile de apartenența politică (12 cazuri), orientarea sexuală/identitate de gen (8 cazuri) și sex/gen (6 cazuri).

Cele 40 de cazuri de discurs de ură au fost vizualizate de peste 3 milioane de ori și distribuite de peste 23 de mii de ori.

Amintim că, Asociația Promo-LEX a lansat Misiunea de observare a alegerilor prezidențiale și a referendumului constituțional în data de 20 august. Observarea va acoperi întreaga perioadă electorală, inclusiv ziua alegerilor și, dacă va fi cazul, turul doi.

Raportul nr. 2 al Misiunii de observare poate fi accesat [aici](#).

Misiunea de observare este susținută financiar de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID), Uniunea Europeană și Fondul German Marshall din SUA, Guvernul Regatului Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord, Organizația Internațională a Francofoniei și Fundația Soros Moldova. Misiunea de observare este realizată sub egida Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte.

Pentru informații suplimentare:

Dumitrița Ciuvaga

Comunicatoare

Asociația Promo-LEX

Tel: +373 68 800 827

**Erată: Ca urmare a unei erori admise, în Raportul nr. 2 al Misiunii de observare a alegerilor prezidențiale și referendumul republican constituțional din 20 octombrie, la pag. 38 a fost inclus textul "La 30 august 2024, deputata PAS Ersilia Qatrawi, membră a GI Maia Sandu, a colectat semnături în incinta primăriei din s. Răscăieți, r-ul Ștefan Vodă, în timpul programului de muncă a instituției/angajaților". Dorim să corectăm această informație, menționând că deputata Ersilia Qatrawi nu a fost implicată în procesul de colectare a semnăturilor în s. Răscăieți, raionul Ștefan Vodă, textul și cifrele fiind ajustate în mod corespunzător.*

Experți: Republica Moldova

trebuie să asigure respectarea drepturilor omului în regiunea transnistreană în contextul integrării în Uniunea Europeană

În cadrul procesului de aderare la Uniunea Europeană, Republica Moldova trebuie să realizeze progrese tangibile și durabile în domeniul apărării și promovării drepturilor omului. Perspectiva integrării depline în spațiul politic și economic european ridică întrebări pertinente despre riscurile majore de securitate generate de faptul că 11% din teritoriul țării nu se află sub controlul autorităților, de climatul de

impunitate persistent de mai bine de 30 de ani și de încălcarea sistematică a drepturilor omului în stânga Nistrului.

De această părere sunt mai mulți reprezentanți ai autorităților centrale, societății civile, misiunilor diplomatice, apărători ai drepturilor omului, jurnaliști, care au participat în cadrul Conferinței Naționale „Situația drepturilor omului în regiunea transnistreană”.

Având în vedere contextul regional fragil și noile realități geopolitice, participanții la conferință consideră important necesitatea elaborării unor strategii și politici publice care să trateze pragmatic problematica transnistreană și să abordeze

din diverse perspective problemele fundamentale legate de promovarea, apărarea și respectarea drepturilor omului în acest teritoriu.

În acest context, Directorul Executiv al Asociației Promo-LEX, Ion Manole, a declarat că: „Avem peste 2000 de victime ale drepturilor omului care așteaptă să li se facă dreptate, conform hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului. Oamenii din stânga Nistrului și-au pierdut încrederea în instituțiile internaționale și în dreptul internațional. Este datoria noastră să reconstruim încrederea și să căutăm împreună soluții, pentru ca aceste persoane să nu rămână ostatici”.

La fel, în cadrul Conferinței au fost abordate mecanismele de combatere a impunității și acțiunile care pot fi întreprinse pentru a asigura respectarea drepturilor cetățenilor din stânga Nistrului și municipiul Bender.

„Ar fi complicat sa facem o contabilizare a evenimentelor, pentru că tot ce ține de regiunea transnistreană vizează drepturile omului. Este vorba de situația jenantă a presei, de situația deținuților, de școlile cu predare în limba română. E un subiect complex, care nu ține doar de un anumit grup de oameni. Paleta preocupărilor noastre este foarte largă. E foarte greu să rezolvi o problemă atât de spinoasă cum este cea a drepturilor omului. În niciun caz drepturile cetățenilor de pe ambele maluri nu trebuie să fie ostaticul stabilității ,” a declarat Oleg Serebrian, Viceprim-ministru pentru Reintegrare.

În cadrul evenimentului, au fost discutate și aspecte importante privind monitorizarea și respectarea drepturilor omului în regiunea transnistreană, subliniindu-se tendințele actuale de încălcare a libertăților fundamentale și rolul pe care îl joacă atât societatea civilă, cât și autoritățile statului în protejarea drepturilor omului. Un accent important a fost pus pe cazurile individuale grave de încălcare a drepturilor omului, care necesită intervenții urgente și atenția publicului larg.

„ Acest eveniment se desfășoară într-un moment critic. Pe de o parte avansăm pe calea integrării europene, pe de o parte avem riscuri majore de securitate pentru că o parte din teritoriul țării nu se afla sub controlul autorităților. Procesul de integrare europeană ne provoacă să găsim soluții durabile pentru ca toți cetățenii, indiferent de regiunea în care trăiesc, să se bucure de drepturile omului.,” a menționat Oxana Brighidin, Ofițeră de programe, Fundația Soros Moldova.

Pe lângă analiza situației curente, au fost propuse măsuri concrete de protecție, inclusiv mecanisme naționale și politici publice destinate sancționării celor responsabili de

abuzuri și asigurarea unui climat de respect pentru drepturile fundamentale. De asemenea, s-au evaluat provocările și oportunitățile pe care le poate aduce procesul de integrare în Uniunea Europeană în ceea ce privește regiunea transnistreană, cu accent pe acțiunile ce pot fi întreprinse la nivel internațional pentru combaterea impunității și consolidarea securității în această zonă.

„Uniunea Europeana are un singur partener în Moldova în problematica transnistreană, Guvernul Republicii Moldova. Ne dorim ca Republica Moldova să devină țară membră a Uniunii Europene și să fie reintegrată. Toate probleme legate de drepturile omului sunt constant pe agenda noastră. Încurajăm Guvernul și autoritățile publice să explice cetățenilor ce înseamnă integrarea europeană și care sunt beneficiile acestui proces. Cu siguranță, în următorii ani, vom vedea mai multe evoluții la acest capitol,” a menționat Janis Mažeiks, Ambasadorul Uniunii Europene în Republica Moldova.

Evenimentul a fost organizat de Asociația Promo-LEX în cadrul proiectelor „Promovarea respectării drepturilor omului în Republica Moldova, inclusiv în regiunea transnistreană” și „Promovarea respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova”, cu suportul financiar oferit de Fundația Soros Moldova și National Endowment for Democracy.

6 ani de la expulzarea profesorilor turci: care este

evoluția cazului după condamnarea Republicii Moldova la CtEDO?

Astăzi se împlinesc 6 ani de la acțiunile de reținere și expulzare ilegală a 7 profesori turci. Aceștia au fost expulzați din Republica Moldova în septembrie 2018 și, ulterior, au fost condamnați în Turcia, primind pedepse între 7 și 12 ani de închisoare. În prezent, unii dintre acești profesori se află în procedură de apel în instanțele turcești, iar alții au fost deja eliberați din detenție. Cu toate acestea, ei rămân pe teritoriul Turciei, fiind în imposibilitatea de a părăsi țara și de a se reuni cu familiile lor, care domiciliază inclusiv în Republica Moldova.

După condamnarea Republicii Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO), Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a emis o serie de decizii importante cu privire la executarea hotărârii în cauza [Ozdil și alții v.](#)

Republica Moldova. Până acum, Comitetul a adoptat șapte decizii prin care le cere autorităților moldovenești să întreprindă măsuri de ordin individual și general, menite să repare prejudiciul cauzat profesorilor și să prevină pe viitor astfel de încălcări.

În cadrul ultimei ședințe a Comitetului de Miniștri, din 11-13 iunie 2024, Comitetul de Miniștri a notat cu interes deciziile de a acorda statut de solicitant de azil pentru reclamanții **Riza Dogan, Mehmet Tüfekci și Mujdat Celebi**. Totodată, a invitat autoritățile să continue eforturile pentru a obține informații de la autoritățile turce cu privire la situația actuală a reclamanților în Turcia și a încurajat insistent autoritățile moldovenești să ia măsuri diplomatice necesare pentru a facilita întoarcerea acestora în Republica Moldova, dacă aceștia doresc acest lucru. În pofida declarațiilor și promisiunilor făcute de mai mulți exponenți politici, inclusiv de cei aflați în prezent la guvernare, nu s-a intervenit în niciun fel pentru a ameliora situația profesorilor turci aflați în detenție. Pe durata vizitelor oficialilor moldoveni în Turcia, situația acestora nu a fost discutată, iar Ministerul Justiției a inițiat procedurile pentru aplicarea Convenției Consiliului Europei privind transferul persoanelor condamnate, abia în 2023, după eliberarea unor profesori din detenție.

În ceea ce privește măsurile generale, Comitetul a subliniat importanța unor acțiuni rapide și adecvate pentru a investiga și elucida implicarea oricărui actori de nivel superior în expulzarea profesorilor turci. De asemenea, a invitat autoritățile să reconsidere, în conformitate cu prevederile CEDO, cererea de acordare a statutului de parte vătămată pentru **Galina Tüfekci**, soția unuia dintre profesori, și să furnizeze motivele pentru nedivulgarea anumitor documente din dosar. Comitetul a solicitat informații actualizate cu privire la rezultatul procedurilor penale împotriva fostului șef al Serviciului de Informații și Securitate (SIS) și a cerut

intensificarea eforturilor pentru investigații prompte și complete. În acest sens, autoritățile turce au fost încurajate să ofere asistență investigației dacă este necesar.

Comitetul a mai invitat autoritățile să furnizeze o analiză comparativă a noului sistem de supraveghere a activităților SIS față de cel anterior și să ofere informații cu privire la funcționarea acestuia în practică, inclusiv despre activitățile organismelor de monitorizare. Totodată, a fost solicitat un mesaj clar din partea autorităților moldovenești de la cel mai înalt nivel politic, care să reflecte toleranța zero față de detenția arbitrară și transferurile extralegale. Informațiile actualizate cu privire la toate aceste aspecte urmează să fie prezentate până la **15 ianuarie 2025**.

Cauza penală privind expulzarea profesorilor turci continuă în Republica Moldova

La 16 februarie 2023, Curtea de Apel Chișinău a admis plângerea depusă de Galina Tüfekci, soția unui dintre profesorii turci, anulând o ordonanță din 2020 prin care i-a fost retrasă calitatea de parte vătămată și a solicitat Procuraturii mun. Chișinău să remedieze încălcările drepturilor sale într-o cauză penală specifică. Aceasta a atacat decizia cu recurs la Curtea Supremă de Justiție (CSJ), iar în prezent, cauza se află pe rolul CSJ.

Între timp, s-a constatat că Procuratura nu a efectuat nicio investigație substanțială în alte cauze penale legate de „dosarul profesorilor turci”. Modul în care au fost gestionate cauzele penale, începând din 2018, inclusiv retragerea abuzivă a calității de parte vătămată a soției unui dintre profesori, secretizarea nejustificată a dosarului și scoaterea de sub urmărire penală a altor persoane implicate, au compromis grav actul de justiție.

Ce trebuie făcut în continuare?

Reieșind din cele expuse, CRJM și Promo-LEX reiterează

solicitările adresate Guvernului Republicii Moldova de a executa măsurile generale și individuale, după cum urmează:

- Procuratura să investigheze rapid și eficient rolul tuturor persoanelor implicate în procesul de expulzare a profesorilor turci.
 - În ceea ce privește ancheta și procedura penală împotriva celor responsabili, autoritățile să depună eforturi serioase pentru a stabili adevărul despre ceea ce s-a întâmplat și să investigheze pe deplin, sub un control public adecvat, implicarea posibilă a oricărui actor public de nivel înalt.
 - Autoritățile să implementeze eficient modificările legale aprobate în vederea executării Hotărârii Curții Constituționale din 13 noiembrie 2020.
 - Autoritățile să obțină informații detaliate de la autoritățile turce cu privire la situația actuală a reclamanților în Turcia și la posibilitatea aplicării Convenției Consiliului Europei privind transferul persoanelor condamnate (STE nr. 112).
 - Autoritățile să furnizeze o analiză comparativă a noului sistem de supraveghere a activităților SIS în raport cu cel anterior și să ofere informații despre funcționarea acestuia în practică.
 - SIS să se asigure că în viitor va fi aplicată o toleranță zero față de detențiile arbitrare și transferurile ilegale, iar orice cooperare internațională, inclusiv cu serviciile secrete străine, să respecte obligațiile generale privind drepturile omului, în conformitate cu CEDO.
 - Autoritățile să transmită un mesaj clar de la cel mai înalt nivel politic, care să reflecte toleranța zero față de detențiile arbitrare și transferurile extralegale.
-
-

Contact:

Vadim Vieru, Avocat, Director de Program

Asociația Promo-LEX

Tel: 068017507

Email: vadim.vieru@promolex.md

Daniel Goinic, Director de Program

Centrul de Resurse Juridice din Moldova

Tel: 069389553

Email: daniel.goinic@crjm.org

Cerere de oferte de prețuri pentru organizarea seminarelor de instruire a observatorilor

Nr. ref. 14 din 03.09.2024

Contextul anunțului: Pe 20 octombrie 2024, în Republica Moldova, vor avea loc alegerile pentru funcția de președinte al Republicii Moldova și referendumul republican constituțional pentru revizuirea Constituției Republicii Moldova. În acest context, Asociația Promo-LEX va desfășura misiunea de observare a alegerilor prezidențiale și a referendumului republican constituțional.

Misiunea de observare a alegerilor prezidențiale și a referendumului republican constituțional este parte a Programului „Democrație, Transparență și Responsabilitate”, implementat de Asociația Promo-LEX în perioada 26 iulie 2016 – 30 iunie 2026 cu suportul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID).

Scopul general al anunțului este identificarea și selectarea celei/celor mai bune oferte de prestare a serviciilor de organizare a seminarelor de instruire a observatorilor

Asociației Promo-LEX în perioada 28 septembrie – 13 octombrie 2024, în orașul Chișinău.

Astfel, Asociația Promo-LEX solicită servicii de organizare a 19 seminare de instruire pentru un număr total de cca. 530 observatori.

Prestatorii interesați vor confirma disponibilitatea de a presta serviciile solicitate în următoarele zile:

- 28 septembrie 2024 – 4 săli de seminar;
- 29 septembrie 2024 – 4 săli de seminar;
- 05 octombrie 2024 – 2 săli de seminar;
- 06 octombrie 2024 – 3 săli de seminar;
- 12 octombrie 2024 – 5 săli de seminar;
- 13 octombrie 2024 – 1 sală de seminar;

Servicii solicitate pentru fiecare zi de seminar:

- Chirie săli pentru seminar cu capacitatea de 35 persoane (sălile să fie dotate cu mobilier corespunzător)

Notă: Seminarele pot fi desfășurate în paralel, adică în săli separate, inclusiv în mod consecutiv (dimineață/după- amiază);

- durata seminarului – maxim 6 ore;
- 2 pauze de cafea x 30 persoane x nr.de seminare;
- 1 sticlă apă plată x 30 persoane x nr. de seminare;

Vă rugăm să prezentați oferta conform formularului atașat sau într-un format similar.

[Formular ofertă comercială.](#)

NOTE!

- *Vor fi analizate atât ofertele complete (disponibilitate în toate zilele), cât și cele care acoperă parțial datele indicate mai sus și/sau numărul de săli/cantitatea de servicii solicitate în fiecare zi.*

- *Asociația Promo-LEX își rezervă dreptul de a selecta unul sau mai mulți prestatori în funcție de numărul de seminare, condițiile și prețul propus.*
- *Oferta trebuie să includă prețul atât cu TVA, cât și cu cota TVA 0 (condiție obligatorie).*
- *Promo-LEX își rezervă dreptul, în limita fondurilor disponibile și a condițiilor expuse/aprobate de către donatori, să modifice specificațiile și numărul de seminare sus menționate respectând procedurile de informare de rigoare.*
- *Odată cu prezentarea ofertelor, prestatorul se angajează să rezerve sălile/serviciile propuse până la prezentarea unui răspuns din partea asociației (cel târziu 10.09.2024).*
- *În cazul în care serviciile propuse în ofertă urmează a fi livrate de către doi sau mai mulți prestatori (persoane juridice separate), care aplică în cadrul acestui concurs într-o singură ofertă, acest fapt trebuie indicat expres în ofertă. În așa caz, oferta trebuie să includă datele de contact și tot pachetul de documente, indicat în termenii de referință, pentru fiecare prestator în parte.*

Dosarul de aplicare trebuie să conțină următoarele documente și informații:

1. Extras din Registrul de Stat al persoanei juridice/Licența;
2. Datele de contact ale companiei;
3. Persoana de contact;
4. Rechizitele bancare ale companiei;
5. Semnătura persoanei autorizate.

Criterii de selecție a ofertantului:

1. Experiența ofertantului (companiei candidate): prezența pe piață, clienți fideli/referințe;
2. Preț competitiv, inclusiv cu respectarea raportului

- preț-calitate;
3. Va fi acordată prioritate prestatorilor care vor avea disponibilitate în toate/majoritatea zilelor solicitate;
 4. Accesibilitatea locației din perspectiva transportului public.

Termenul limită de prezentare a ofertelor: 06 septembrie 2024, ora locală 12:00.

Dosarul de aplicare trebuie completat în limba română și expediat prin email la adresa tender@promolex.md cu mențiunea „Ofertă pentru servicii de organizare a seminarelor de instruire a observatorilor”.

Dosarele de aplicare incomplete sau care vor fi depuse după termenul limită nu vor fi examinate. Doar ofertanții preselecțaiți vor fi contactați.

Pentru informații suplimentare, contactați:

Daniela Angheluta, Manageră de Granturi și Procurări,
Asociația Promo-LEX

e-mail: daniela.angheluta@promolex.md

mob: +373 69811240.

Cerere de oferte pentru difuzarea spoturilor video

COP 12 din 02.09.2024

Context

În contextul alegerilor pentru funcția de președinte al Republicii Moldova și referendumul republican constituțional pentru revizuirea Constituției Republicii Moldova, Asociația Promo-LEX va produce și va promova trei spoturi video (mesaje de interes public). Scopul spoturilor video este informarea alegătorilor despre alegerile prezidențiale și referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024 și promovarea unui vot informat și conștient.

Spoturile video fac parte din Campania "Ieși la Vot" a Asociației Promo-LEX, realizată în cadrul Programului „Democrație, Transparență și Responsabilitate”, cu suportul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID).

În cadrul Campaniei vor fi create trei spoturi video (mesaje de interes public) de mobilizare apolitică la vot a

alegătorilor din Republica Moldova.

Tematica spoturilor: informarea alegătorilor despre alegerile prezidențiale și referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024 și promovarea unui vot informat și conștient și mobilizarea apolitică a alegătorilor.

Durata spoturilor:

- Spot 1: 40 de secunde (turul 1 de scrutin din 20 octombrie 2024).
- Spot 2: 40 de secunde (turul 1 de scrutin din 20 octombrie 2024).
- Spot 3: 20 de secunde (turul 2 de scrutin din 3 noiembrie 2024).

**Spoturile video se află în proces de producție. La moment, durata exactă a acestora încă nu este cunoscută, dar se estimează să fie cea indicată mai sus (cu posibile mici variații).*

Scopul general al anunțului:

Asociația Promo-LEX solicită oferte de prețuri de la Radiodifuzori (Posturi TV) cu acoperire națională sau regională, pentru difuzarea spoturilor în perioada campaniei electorale.

Perioada de executare a contractului:

Comaniile vor executa contractul în perioada 20.09.2024 – 20.11.2024.

- Perioada de difuzare Spot 1: 24 septembrie – 6 octombrie 2024 (13 zile).
- Perioada de difuzare Spot 2: 8 octombrie – 18 octombrie 2024 (11 zile).
- Perioada de difuzare Spot 3: 24 octombrie – 1 noiembrie 2024 (9 zile), (în cazul stabilirii celui de-al doilea tur de scrutin).

**Perioadele de difuzare sunt stabilite preventiv. În funcție de oferta financiară și bugetul disponibil pentru difuzarea spoturilor al Asociației Promo-LEX, sunt posibile mici ajustări ale perioadelor de difuzare. Perioadele exacte de difuzare vor fi agreeate cu fiecare ofertant în mod individual.*

Ofertanți eligibili

În cadrul concursului pot să participe Radiodifuzori cu acoperire națională sau regională – Posturi TV.

Spoturile vor fi disponibile în limba română și în varianta cu subtitrare în limba rusă.

Caiet de sarcini:

- 1 difuzare pe zi în prime-time, seara.
- în total, 24 de difuzări înainte de turul 1 de scrutin și 9 difuzări înainte de turul 2 de scrutin.
- durata totală de difuzare pentru 3 spoturi: 19 minute (durata totală de difuzare poate suferi modificări în cazul stabilirii celui de-al doilea tur de scrutin)

Cerințe față de candidați:

- să fie radiodifuzori cu acoperire națională sau regională;
- să dispună de spațiu de emisie pentru difuzarea spoturilor video;

Oferta:

Comaniile interesate trebuie să depună Oferta care va include următoarele:

- Licența de activitate a companiei (copia licenței, certificatul de înregistrare);
- Indicarea și descrierea audienței postului TV (cele mai recente date disponibile);
- Indicarea intervalului de ore propus pentru difuzarea spoturilor (prime-time, seara);

- Prețul total, inclusiv prețul per 1 minut de difuzare. Prețul poate fi indicat în USD, EURO sau MDL. Prețul va fi indicat la cota **TVA 0** (proiectul este scutit de TVA, Asociația Promo-LEX va oferi toate documentele confirmatoare în acest sens).

Oferta poate fi prezentată după următorul model, sau unul similar:

Exemplu

Preț per 1 minut de difuzare	Total minute de difuzare	Total preț	Orele de difuzare
XX,XX USD	19	XX,XX USD	Indicați intervalul de ore/timp propus pentru difuzare

Oferta mai trebuie să includă:

- datele de contact ale companiei/candidatului;
- persoana de contact;
- rechizitele bancare ale companiei (pentru persoane juridice);
- semnătura persoanei autorizate (pentru persoane juridice).

Notă: În cazul în care serviciile propuse în ofertă urmează a fi livrate de către doi sau mai mulți prestatori (persoane juridice separate), care aplică în cadrul acestui concurs într-o singură Ofertă, acest fapt trebuie indicat expres în ofertă. În așa caz, oferta trebuie să includă datele de contact și tot pachetul de documente, indicat în termenii de referință, pentru fiecare prestator în parte.

Asociația Promo-LEX va semna contracte de prestări servicii cu Companiile Media/Posturile TV selectate. Achitarea se va efectua în MDL prin virament (la rata de schimb BNM din data achitării).

Contractele vor include și un media plan de difuzare a

spoturilor video.

Criteriile de evaluare a ofertelor:

- relevanța și prezența demonstrată a ofertanților pe piața media din Republica Moldova;
- acoperire națională sau regională;
- oferta financiară competitivă (preț/audiență/acoperire geografică).

Termenul limită de prezentare a ofertelor:

Termenul limită de prezentare a ofertelor este 6 septembrie 2024, ora 18.00 (ora locală).

Ofertele vor fi examinate în ordinea în care vor fi depuse, inclusiv până la expirarea termenului limită.

Radiodifuzorii nu vor fi selectați în bază de concurs. Promo-LEX va semna contracte cu radiodifuzorii care vor depune Oferte în conformitate cu cerințele stipulate mai sus și în dependență de oferta financiară.

Ofertele trebuie prezentate în format electronic și expediate prin e-mail la adresa: tender@promolex.md cu mențiunea „Ofertă de prețuri pentru difuzarea spoturilor video”.

Pentru informații suplimentare:

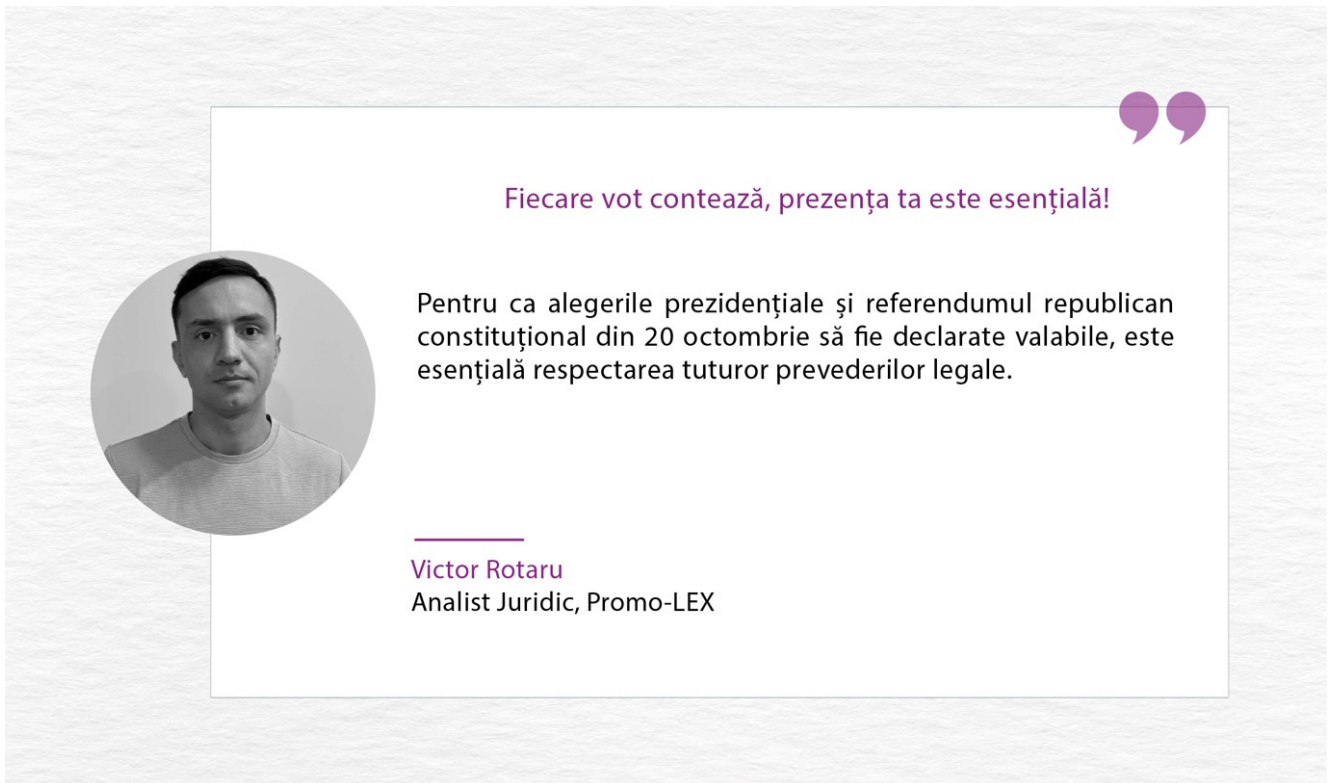
Daniela Angheluță, Manageră de Granturi și Procurări

Asociația Promo-LEX

Tel: 069811240

E-mail: daniela.angheluta@promolex.md

Condiții de valabilitate ale alegerilor prezidențiale și a referendumului republican constituțional

Fiecare vot contează, prezența ta este esențială!

Pentru ca alegerile prezidențiale și referendumul republican constituțional din 20 octombrie să fie declarate valabile, este esențială respectarea tuturor prevederilor legale.

Victor Rotaru
Analist Juridic, Promo-LEX

Alegerile prezidențiale și referendumul constituțional din 20 octombrie 2024 trebuie să îndeplinească anumite condiții pentru a fi declarate valabile, conform legislației electorale din Republica Moldova.

Este esențial ca prezența la vot să atingă un anumit prag minim. Pentru alegerile prezidențiale, trebuie să participe cel puțin o treime din numărul total al alegătorilor înscriși pe listele electorale. Dacă acest prag de prezență nu este atins, alegerile vor fi declarate nevalabile și va fi necesară organizarea unui nou scrutin. În cazul organizării turului doi de scrutin, pentru a fi considerate valabile alegerile trebuie să participe cel puțin 1/5 din numărul de persoane înscrise în

listele electorale.

În ceea ce privește referendumul constituțional, condițiile de validare sunt similare. Referendumul va fi considerat valabil dacă participă cel puțin o treime din alegătorii înscriși pe listele electorale. În plus, pentru ca rezultatul referendumului să fie adoptat, opțiunea „Da” trebuie să obțină majoritatea voturilor exprimate. Dacă aceste condiții nu sunt îndeplinite, referendumul nu va produce efecte juridice.

Este important de menționat că, pentru a asigura corectitudinea procesului electoral, toate procedurile de organizare și desfășurare a votului trebuie să respecte rigorile stabilite de Codul Electoral. Aceasta include constituirea corectă a secțiilor de votare, asigurarea confidențialității votului, prevenirea și sancționarea oricăror tentative de fraudă electorală, precum și respectarea drepturilor tuturor participanților la procesul electoral.

În concluzie, pentru ca alegerile prezidențiale și referendumul republican constituțional din 20 octombrie 2024 să fie declarate valabile, este esențială participarea a cel puțin o treime din alegători și respectarea strictă a tuturor prevederilor legale.

20 octombrie 2024
Alegeri Prezidențiale și Referendum Republican Constituțional

Fiecare vot contează, prezența ta este esențială!

Pentru ca alegerile prezidențiale și referendumul republican constituțional din 20 octombrie să fie declarate valabile, este esențială respectarea tuturor prevederilor legale.

Victor Rotaru
Analist Juridic, Promo-LEX

Promo-LEX
Promoting Democracy & Integrity for All

USAID
FOR THE MERCHANTS

Pentru a fi validate alegerile prezidențiale, la scrutin trebuie să participe cel puțin o treime din numărul total al alegătorilor înscriși pe listele electorale.

În cazul organizării turului doi de scrutin, pentru a fi considerate valabile alegerile trebuie să participe cel puțin 1/5 din numărul de persoane înscrise în listele electorale.

BULETIN DE VOT

- Referendumul va fi considerat valabil dacă participă cel puțin o treime din alegătorii înscrși pe listele electorale.

Pentru ca rezultatul referendumului să fie adoptat, opțiunea „Da” trebuie să obțină majoritatea voturilor exprimate. Dacă aceste condiții nu sunt îndeplinite, referendumul nu va produce efecte juridice.

Pentru a asigura corectitudinea procesului electoral, toate procedurile de organizare și desfășurare a votului trebuie să respecte rigorile stabilite de Codul Electoral:

- constituirea corectă a secțiilor de votare;
- asigurarea confidențialității votului;
- prevenirea și sancționarea oricăror tentative de fraudă electorală;
- respectarea drepturilor tuturor participanților la procesul electoral.

Comisia de Informare este realizată în cadrul proiectului
"Serviciu de Transparență și Responsabilitate" finanțat de Agenția Națională de Integritate și Dezvoltare Instituțională (ANIDI).
Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorului.